

LWA.4101.029.02.2014

P/14/084

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/084 – Zarządzanie własnością intelektualną w szkołach wyższych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	1. Sławomir Nowak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93563 z dnia 19.12.2014 r. (dowód: akta kontroli, tom I str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Warszawski Uniwersytet Medyczny w Warszawie ¹ , ul. Żwirki i Wigury 61, 02-091 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. Marek Krawczak, J.M. Rektor WUM. (dowód: akta kontroli, tom I str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W Warszawskim Uniwersytecie Medycznym opracowana została strategia na lata 2012 - 2016, której głównym założeniem jest m. in. stworzenie nowoczesnego systemu zarządzania własnością intelektualną oraz struktur dla komercjalizacji wyników badań naukowych. W kontrolowanym okresie³, podejmowane były działania zmierzające do wprowadzenia zmian organizacyjnych i nowych rozwiązań w celu stworzenia nowoczesnego systemu zarządzania własnością intelektualną. Wprowadzono m. in. regulamin ochrony własności intelektualnej oraz powołano spółkę celową odpowiedzialną za komercjalizację wyników badań naukowych, która dokonała m. in. oceny ich potencjału komercyjnego. Od czerwca 2012 r. rozpoczęto realizację projektu, którego celem było wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej, w ramach którego stworzono m.in. bazy danych o wynikach badań naukowych, przeprowadzono badania wynalazków zgłoszonych do ochrony patentowej w zakresie ich potencjału komercyjnego oraz szkolenia pracowników, a także wydano praktyczne poradniki dotyczące ochrony własności intelektualnej. W badanym okresie, dokonano wyceny wartości rynkowej wyników dwóch badań naukowych i oceny ich zdolności do komercjalizacji oraz podjęto działania zmierzające do utworzenia spółek typu spin-out.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły dwóch przypadków zgłoszenia wynalazków do rzecznika patentowego, przed ich rejestracją na Uczelni, co było niezgodne z obowiązującymi procedurami.

¹ Dalej także: Uniwersytet, WUM lub Uczelnia.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

³ Od 1 października 2011 r. do 30 września 2014 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wspomaganie naukowców w rozwijaniu wiedzy przydatnej z punktu widzenia komercjalizacji.

Opis stanu
faktycznego

1.1. W „Strategii Rozwoju WUM na lata 2012-2016”⁴, wskazano jako jeden z celów strategicznych, stworzenie nowoczesnego systemu zarządzania własnością intelektualną oraz struktur dla komercjalizacji wyników badań naukowych. Uniwersytet otrzymał środki na dofinansowanie realizacji ww. systemu z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju⁵, uczestnicząc w programie „Kreator innowacyjności – wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej”. Główne działania objęte dofinansowaniem dotyczyły: utworzenia nowej jednostki – Centrum Transferu Technologii, oceny wyników badań w zakresie zdolności patentowej w powiązaniu z oceną rynku oraz przeprowadzenia szkoleń dotyczących praw autorskich. Łączny koszt projektu wynosił 1 529,5 tys. zł⁶, w tym dofinansowanie z NCBiR 1 376,5 tys. zł i środki własne - 153,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 50-88; 378)

Od 1 czerwca 2012 r., w ramach ww. programu, rozpoczęto realizację projektu pn.: „Zarządzanie własnością intelektualną na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym w procesie budowania świadomości znaczenia ochrony własności praw na dobrach niematerialnych i wagi komercjalizacji wyników prac B+R”. Efektem ww. działań było m. in.:

- dokonanie zakupu licencji do korzystania z oprogramowania do budowy i systematyzacji biznesplanów dla realizacji przedsiębiorczości akademickiej, wraz z bazą wiedzy o pomocy publicznej dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz o programach pomocowych. W wyniku ww. działań powstała aplikacja (portal) o nazwie Kreator ACI⁷,
- utworzenie bazy danych o wynikach badań naukowych,
- przygotowanie wniosków do zgłoszenia patentowego w trybie krajowym i międzynarodowym,
- przeprowadzenie wśród studentów WUM ankiety dotyczącej przedsiębiorczości akademickiej,
- wydanie praktycznych poradników: „Moje prawa jako wynalazcy – co wynalazca wiedzieć powinien o ochronie swojej własności”, „Moje prawa jako autora – co autor wiedzieć powinien zanim opublikuje artykuł naukowy”.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 169-224)

1.2. Rektor WUM w 2009 r. wprowadził „Regulamin – zasady dotyczące własności intelektualnej i ochrony prawnej dóbr intelektualnych w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym”⁸, w którym określił m.in.: zakres przedmiotowy ochrony dóbr intelektualnych, prawa i obowiązki uczelni oraz pracowników związane z wytworzeniem i ochroną własności intelektualnej oraz zasady wynagradzania twórców i postępowania przy wykorzystywaniu lub komercjalizacji dóbr intelektualnych.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 9-17)

⁴ Dalej: Strategia WUM.

⁵ Dalej: NCBiR.

⁶ Koszty bezpośrednie (m.in. wynagrodzenia, zakupy sprzętu itp.) wynosiły 1 390,4 tys. zł, a koszty pośrednie 139,1 tys. zł.

⁷ Akademickie Centrum Innowacji.

⁸ Zarządzenie Nr 64A/2009 z 13 sierpnia 2009 r., dalej także: „Regulamin ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM” lub *Regulamin*.

Z dniem 1 października 2011 r. wszedł w życie art. 86c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁹, zgodnie z którym, Senat uchwała regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych. Wprowadzony przez Rektora w 2009 r. *Regulamin* spełniał wymogi określone w cyt. art. 86c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 32-33)

1.3. W okresie objętym kontrolą, zadania związane z identyfikowaniem, ochroną i komercjalizacją własności intelektualnej realizowały:

- Uniwersytecka Podkomisja ds. Własności Intelektualnej, której zadaniem było m.in.: proponowanie rozstrzygnięć w odniesieniu do dóbr intelektualnych, przewidzianych ww. Regulaminie oraz dotyczących ewentualnych konfliktów interesów powstałych podczas zarządzania własnością intelektualną, powoływanie ekspertów oraz prowadzenie konsultacji z pracownikami Uniwersytetu, dokonywanie przeglądu wewnętrznych uregulowań i proponowanie zmian oraz wyrażanie opinii dotyczących polityki WUM w sprawach związanych z ochroną i komercjalizacją dóbr intelektualnych,

- Centrum Transferu Technologii, odpowiedzialne za komercjalizację bezpośrednią,

- Akademickie Centrum Innowacji¹⁰ - zespół projektowy, którego głównym zadaniem była identyfikacja dóbr intelektualnych i zapewnienie im ochrony do czasu skutecznego transferu rozwiązania do spółki celowej Synergia WUM Sp. z o. o., a także inicjowanie i kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród społeczności akademickiej,

- Synergia WUM Sp. z o.o. (100% udziałów WUM) – powołana 29 lutego 2012 r., w celu komercjalizacji wyników badań naukowych oraz współfinansowania procesu patentowego i dalszych etapów komercjalizacji.

Działania ww. podmiotów były wspierane przez pozostałe jednostki WUM, m.in.: Biuro Prawne, Biuro Projektów oraz Dział Współpracy z Zagranicą, w których twórcy mogli uzyskać pomoc prawną i organizacyjną w zakresie identyfikacji i klasyfikacji oraz ochrony wytworzonych lub potencjalnych dóbr intelektualnych. Biuro Projektów zajmowało się również przygotowaniem i administrowaniem projektów finansowanych z funduszy strukturalnych, międzynarodowych i krajowych, a Dział Współpracy z Zagranicą - obsługą programów, w ramach których powstawały projekty we współpracy z ośrodkami zagranicznymi.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 10-17; 20-21, 79-81; 89-102, 124-126; 159-160, 168-216, 380-400)

10 grudnia 2007 r. w strukturze organizacyjnej Akademii Medycznej w Warszawie¹¹ zostało utworzone międzyuczelniane Centrum Badań Przedklinicznych i Technologii¹², w skład którego weszły, oprócz AM, Polska Akademia Nauk, Politechnika Warszawska i Uniwersytet Warszawski¹³. Od 22 września 2014 r.¹⁴ skład CEPT został rozszerzony o nowe jednostki, w tym m. in. Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej. W Strategii WUM zapisano m. in., że struktura CEPT, oparta o laboratoria naukowe WUM, będzie stanowiła jedyne tego rodzaju Centrum badawcze w Polsce i Europie Środkowej.

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm., w brzmieniu obowiązującym w okresie kontroli, tj. od 1 października 2011 r. do 30 września 2014 r.

¹⁰ Dalej: ACI.

¹¹ Dalej: AM.

¹² Dalej: CEPT.

¹³ Uchwała Senatu Nr 65/2007 z 10 grudnia 2007 r.

¹⁴ Uchwała Senatu Nr 51/2014 z 22 września 2014 r.

Kancelarz WUM wyjaśniła, że obecnie trwają prace nad dostosowaniem regulacji ustrojowych tej jednostki do wprowadzonych zmian i określeniem jej szczegółowych kompetencji.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 124-152)

1.4. Uniwersytet realizował obowiązek kształcenia w zakresie własności intelektualnej, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego¹⁵, poprzez organizowanie wykładów o tej tematyce (w zależności od kierunku studiów zorganizowano zajęcia w wymiarze od 2 do 4 godzin lub włączono ww. tematykę do programu innych zajęć dydaktycznych).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 227)

Spośród 1 438 prac magisterskich napisanych w latach akademickich 2011/2012 – 2013/2014, prace zrealizowane na zlecenie lub we współpracy z sektorem przedsiębiorstw stanowiły 3,96% (54 prace¹⁶ zrealizowano na zlecenie lub we współpracy z sektorem publicznym i 3 – we współpracy z sektorem przedsiębiorstw). Udział rozpraw doktorskich zrealizowanych na zlecenie lub we współpracy z sektorem przedsiębiorstw wynosił 1,97% (na 306 rozpraw doktorskich, 5 zrealizowano na zlecenie lub we współpracy z sektorem publicznym i jedną we współpracy z sektorem przedsiębiorstw).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 235-237)

W badanym okresie, aktywność badawcza i rozwojowa była promowana poprzez uwzględnienie jej w arkuszu ocen nauczycieli akademickich, w którym z tytułu stworzonego wynalazku i uzyskania patentu na rzecz WUM, pracownik naukowy mógł uzyskać 50 pkt., co odpowiadało ilości punktów przyznawanych z tytułu otrzymania międzynarodowego grantu.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 117-123)

W okresie objętym kontrolą, pracownicy WUM uczestniczyli w:

- XXIV Międzynarodowej Wystawie Innowacji ITEX¹⁷, na której zaprezentowano dwa wynalazki naukowców z WUM, nagrodzone i wyróżnione przez Kapitułę Targów,
- panelu dyskusyjnym zorganizowanym przez WUM w Parlamencie Europejskim w ramach projektu BASTION¹⁸, poświęconym zagadnieniom transferu technologii i zarządzaniu innowacyjnością,
- konferencji podsumowującej projekt Kreator innowacyjności¹⁹ pt. „*Patentować czy publikować*”, zorganizowanej przez zespół Akademickiego Centrum Innowacji WUM.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 219-220)

Ponadto w 2013 r. w ramach realizowanego projektu pn.: „Zarządzanie własnością intelektualną na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym w procesie budowania świadomości znaczenia ochrony własności praw na dobrach niematerialnych i wagi komercjalizacji wyników prac B+R”, współfinansowanego przez NCBiR, przeprowadzono badanie ankietowe wśród studentów i doktorantów WUM dotyczące przedsiębiorczości akademickiej. Wyniki tego badania opublikowano w formie broszury „Przedsiębiorczość akademicka. Realia i perspektywy”.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 444-471)

¹⁵ Dz. U. Nr 253 poz. 1520.

¹⁶ Z Wydziału Farmacji.

¹⁷ Która odbyła się w dniach 9 - 11 maja 2013 r. w Kuala Lumpur w Malezji.

¹⁸ 4 czerwca 2013 r.

¹⁹ 17 października 2013 r.

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Identyfikacja wiedzy wymagającej ochrony, poszukiwanie potencjału komercyjnego projektów oraz ocenianie i selekcja pomysłów/projektów naukowych.

Opis stanu
faktycznego

Postępowanie ze zgłoszonymi dobrami własności intelektualnej zostało określone w „Regulaminie ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM”, z którego wynika, że każdy pracownik naukowy Uniwersytetu lub inna osoba, która stworzyła dobro intelektualne ma obowiązek zgłosić ten fakt do właściwego działu kompetencyjnego WUM²⁰ (na formularzu zgłoszenia wynalazku/dobra intelektualnego, dostępnym m.in. na stronie internetowej WUM). Wraz ze zgłoszeniem, twórca zobowiązany został do złożenia oświadczenia, zawierającego m. in. zapis, że wynalazek powstał w wyniku prowadzonych prac naukowo-badawczych w ramach realizowania powierzonych obowiązków.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 10-19)

W WUM prowadzony był w formie elektronicznej rejestr zgłoszonych dóbr intelektualnych²¹ oraz rejestry dotyczące patentów i wniosków patentowych, a także kosztów ponoszonych przez WUM w związku z ochroną patentową krajową i zagraniczną.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 257-259; 264-280; 299-309)

Z ww. Rejestru wynika, że w okresie objętym kontrolą dokonano 15 zgłoszeń wynalazku/dobra intelektualnego, z czego w odniesieniu do 13 wynalazków dokonano zgłoszenia do Urzędu Patentowego RP w celu uzyskania ochrony, a w dwóch przypadkach²² podjęto decyzję o niezgłaszaniu wynalazków z powodu braku zdolności patentowej (w kontrolowanym okresie dokonano ogółem 24 zgłoszeń do Urzędu Patentowego – pozostałe wnioski dotyczyły wynalazków z lat ubiegłych). Zgłoszenie dobra intelektualnego do rzecznika patentowego następowało w czasie od 1 do 8 miesięcy od momentu zarejestrowania w WUM.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 241-259; 264-309; 330)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- twórcy dwóch wynalazków²³ zgłosili je do rzecznika patentowego²⁴, przed dokonaniem ich zgłoszenia w WUM, podczas gdy zgodnie z § 12 „Regulaminu ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM”, po dokonaniu zgłoszenia Dobra intelektualnego, Uniwersytet podejmuje decyzję co do jego dalszych losów.

²⁰ W praktyce działem kompetencyjnym był Dział Współpracy z Zagranicą, który prowadził rejestr zgłoszonych dóbr intelektualnych. Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą przewodniczył Uniwersyteckiej Podkomisji ds. Własności Intelektualnej oraz dysponował środkami na ochronę własności intelektualnej WUM.

²¹ W Dziale Współpracy z Zagranicą.

²² Wynalazek zgłoszony w dniu 11.06.2013 r. tytuł: „Sekwencje nukleotydowe starterów specyficznych dla rejonów genu MOMP, badanego fragmentu DNACHlamydomphila pneumoniae, sposób amplifikacji DNA w łańcuchowej reakcji polimerazy(real-time PCR) za pomocą starterów oraz sekwencje nukleotydowe sondy molekularnej specyficznej dla amplifikowanego fragmentu genu MOMP Chlamydomphila pneumoniae” oraz wynalazek zgłoszony w dniu 19.11.2013 r. tytuł: Metoda wyznaczania szybkości i stopnia wiązania leku z białkiem wiążącym w łożysku naczyniowym ex vivo.

²³ „Przeciwbólowa kompozycja farmaceutyczna do podawania doustnego” oraz „Zastosowanie statyn jako modulatorów receptorów purynergiczych P2Y”.

²⁴ Współpracującego z Uczelnią.

W pierwszym przypadku rzecznik zgłosił wynalazek do Urzędu Patentowego RP²⁵ 31 maja 2011 r., a rejestracji w WUM dokonano 10 października 2012 r., tj. po 16 miesiącach, a w drugim przypadku odpowiednio: 27 grudnia 2012 r. i 31 stycznia 2013 r. tj. po upływie jednego miesiąca.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 14, 257-258, 281-293)

Pracownicy Naukowi WUM (twórcy ww. wynalazków) wyjaśnili m.in. że władze Uczelni były poinformowane o wniosku patentowym dotyczącym pierwszego wynalazku i zatwierdziły finansowanie prac związanych z ochroną patentową już na początkowym etapie. Rzecznikowi patentowemu zostało złożone oświadczenie o miejscu zatrudnienia twórców, stąd późniejsze formalne dokonanie zgłoszenia w WUM. Twórca drugiego wynalazku wyjaśnił, że w *Regulaminie zarządzania własnością intelektualną* nie ma zapisu dotyczącego kolejności czynności, jakie twórca powinien wykonać w związku z wytworzeniem dobra intelektualnego. Jego zdaniem czytelność procedur ochrony dóbr intelektualnych obowiązujących w WUM jest niewystarczająca.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 314; 316)

Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą²⁶ wyjaśnił m.in. że: *tryb zgłaszania dóbr intelektualnych został określony w § 10 Regulaminu. Z ww. unormowania nie wynika żaden termin, w którym obowiązek zgłoszenia, w tym wypadku twórców ww. wynalazków, powinien zostać zrealizowany. Ważne natomiast jest, by zachowanie twórców nie narażało WUM na przeszkody w uzyskaniu praw wyłącznych, co miało miejsce w obydwu przypadkach, albowiem twórcy ujawnili swoje afiliacje (WUM) w trakcie dokonywania czynności zgłoszenia wynalazków do UP RP, przez działających na zlecenie WUM rzeczników patentowych*.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 311-312)

Zdaniem NIK, powyższe wynikało z nieprecyzyjnych zapisów w „Regulaminie ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM” dotyczących zasad zgłaszania dóbr intelektualnych i podejmowania decyzji o objęciu ich ochroną.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Rektor WUM powołał członków Uniwersyteckiej Podkomisji ds. Własności Intelektualnej na kadencję 2008 – 2012²⁷, która zakończyła się z dniem 31 sierpnia 2012 r.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 20-21)

W ramach realizacji projektu dofinansowanego z NCBR, powstała jednostka projektowa Akademickie Centrum Innowacji, która, jak wyjaśniła p. o. Kanclerza WUM, przejęła zarządzanie własnością intelektualną w WUM w pełnym zakresie, realizowanym wcześniej przez Uniwersytecką Podkomisję ds. Własności Intelektualnej.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 239)

Stwierdzono, że ww. zmiany, nie znalazły jednak odzwierciedlenia w treści obowiązującego „Regulaminu ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM”.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 12-16)

P.o. Kanclerza WUM wyjaśniła m. in., że w latach 2012 – 2013 podejmowane były działania w kierunku rozwijania nowych kompetencji w zakresie zarządzania własnością intelektualną (Akademickiego Centrum Innowacji, spółki celowej Synergia-WUM Sp. z o. o.). W praktyce natomiast, po zakończeniu kadencji członków ww. Podkomisji, proces związany z zarządzaniem własnością intelektualną odbywał się na dotychczasowych zasadach (dwóch byłych członków

²⁵ Dalej: UP.

²⁶ Będący równocześnie przewodniczącym Podkomisji ds. Własności Intelektualnej.

²⁷ Zarządzenie Rektora WUM 28/2010 oraz 74/2010

Podkomisji zajmowało się przyjęciem formularza zgłoszenia dobra intelektualnego oraz weryfikacją zgłoszenia do ochrony prawnopatentowej).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 239-240)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Działania podejmowane przez Uczelnię dla ochrony swojej własności intelektualnej.

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą, została udostępniona studentom i pracownikom WUM aplikacja *Kreator ACI*, składająca się z trzech podstawowych narzędzi:

- kreatora biznesplanów – wyodrębnionej aplikacja do tworzenia biznesplanu oraz sprawdzenia opłacalności przedsięwzięcia²⁸,
- bazy wiedzy - stanowiącej podstawę teoretyczną do pracy nad projektami z zakresu medycyny i innowacyjnych technologii. Ww. bazie gromadzone są wyniki prac badawczych i rozwojowych prowadzonych przez Uniwersytet, stanowiące źródło wiedzy dla użytkowników aplikacji²⁹,
- portal społeczności akademickiej – narzędzie ułatwiające komunikację i dające możliwość pracy grupowej nad projektem.

Informacje o dobrach intelektualnych oraz działaniach związanych z transferem i wdrożeniem wyników prac badawczych, były przetwarzane m.in. w bazach danych: POL-on³⁰ oraz Bazie Wiedzy - Kreator ACI. Wprowadzenie wszystkich danych dotyczących dóbr intelektualnych WUM do bazy danych (Kreator ACI), prowadzonych wcześniej przez akademickie centrum transferu technologii, obecnie obsługuje Centrum Badań Przedklinicznych i Technologii.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 178-189)

W „Regulaminie ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM” zostały określone prawa do własności intelektualnej, przysługujące pracownikowi i uczelni. Ustalono w nim m. in. zasadę 50% udziału w zysku twórcy i WUM, z komercjalizacji dóbr intelektualnych wytworzonych w ramach stosunku pracy, a w przypadku dóbr intelektualnych na które uzyskano patent, twórcy przysługuje 60% udziału w zysku, a WUM 40%. Decyzje o wystąpieniu o ochronę dóbr intelektualnych oraz o wyborze sposobu komercjalizacji podejmuje WUM.

(dowód: akta kontroli, tom I str.18-19; 103-116)

W jednym przypadku WUM zawarł umowę o współwłasności prawa do patentu³¹, dotyczącego wynalazku³², którego twórcami były osoby niebędące pracownikami Uczelni. W umowie określono udział twórców w prawach do ww. wynalazku: 70% - WUM i 30% twórcy. Uniwersytet zobowiązał się m.in. do opracowania dokumentacji zgłoszeniowej oraz wyboru kancelarii, reprezentującej strony w postępowaniu przed zagranicznym urzędem patentowym.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 317-324)

²⁸ Poprzez zestaw narzędzi opisowych oraz finansowych umożliwiających grupową pracę nad biznesplanem. Pomagał tworzyć profesjonalne biznesplany na podstawie dostępnych szablonów. Wyliczenia finansowe były zgodne ze standardami rachunkowości i pozwalały na utworzenie bilansu, rachunku wyników, rachunku przepływów finansowych, a także wskaźników finansowych przedsięwzięcia.

²⁹ Aplikacja umożliwiała zaawansowane formy wyszukiwania i edytowania informacji. Zagadnienia były opisane w wygodnej multimedialnej formie uwzględniającej: materiały audiowizualne, pomoce graficzne oraz bezpośrednie połączenie z pierwotnymi źródłami wiedzy.

³⁰ POL-on - zintegrowany system informacji o szkolnictwie wyższym. Gromadzi dane o wszystkich polskich jednostkach naukowych (rejstry szkół wyższych, informacje o kierunkach i profilach kształcenia, zagregowane dane liczbowe dotyczące studentów, pracowników naukowych).

³¹ Umowa z 7 sierpnia 2013 r.

³² Rozwiązanie pt.: „Zastosowanie trokaru i sondy chirurgicznej do wprowadzenia parawertebralnie do obszaru otaczającego tętnicę nerkową w celu obniżenia nadciśnienia tętniczego krwi”.

Analiza 9 umów o łącznej wartości 53 321,2 tys. zł, pod kątem zabezpieczenia interesów WUM w odniesieniu do prawa własności intelektualnej wykazała, że ww. prawa zostały zabezpieczone poprzez zamieszczenie w umowach postanowień o prawie Uczelni do wyników badań i powstałych dóbr. Aparatura naukowo - badawcza zakupiona w ramach realizowanych projektów, została wykorzystana zgodnie z wytycznymi określonymi w umowach.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 325-328; 343-354)

3.2. Koszty ochrony własności intelektualnej poniesione przez Uniwersytet w badanym okresie wyniosły ogółem 337,1 tys. zł³³, w tym koszty usług rzeczników patentowych 150,7 tys. zł i koszty ochrony patentowej 186,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 241-247; 329)

Środki na ochronę własności intelektualnej nie były wydzielone w planie rzeczowo – finansowym i pochodziły z rezerwy będącej w dyspozycji Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą WUM.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 241-247; 401-443)

Dane wykazane w sprawozdaniach o działalności badawczej i rozwojowej (B+R) za lata 2011-2013 były rzetelne i wynikały z rejestrów prowadzonych przez Uniwersytet.

(dowód: akta kontroli, tom II str. 1-126)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

4. Wykorzystanie chronionej wiedzy przez Uczelnię, w tym transfer technologii z nauki do biznesu.

Opis stanu
faktycznego

4.1. W wyniku oceny parametrycznej dokonanej przez komitet Ewaluacyjny Jednostek Naukowych w 2014 r.³⁴, na 5 jednostek naukowych Uniwersytetu, 3 Wydziały otrzymały kategorię A³⁵, a 2 Wydziały³⁶ - kategorię B.

W latach 2009 - 2012 WUM uzyskał 3 patenty na wynalazki (w przypadku 13 patentów udzielonych na rzecz innej jednostki, twórcami wynalazków byli pracownicy Uniwersytetu). Osiągnięto ogółem 71 efektów praktycznych badań naukowych lub prac rozwojowych, w tym w grupach: nowe technologie, materiały, wyroby, metody, oprogramowania – 59, ekspertyzy i opracowania naukowe lub działania artystyczne – 6 oraz sprzedano 3 licencje (na oprogramowanie komputerowe).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 49, 332-341)

W okresie objętym kontrolą, Uniwersytet uzyskał patenty do 7 wynalazków, w tym jeden patent zagraniczny. W ramach zrealizowanego w latach 2012-2013 projektu „Kreator innowacyjności – wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej”, dokonano m.in.: analizy i oceny 12 technologii, w wyniku czego dokonano zgłoszenia do uzyskania patentu do 4 wynalazków w kraju i 4 zagranicą, a także przeprowadzono badania dotyczące potencjału rynkowego 5 technologii.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 256-259, 355-379)

³³ Ze środków własnych.

³⁴ Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 lipca 2014 r. o przyznanych kategoriach jednostkom naukowym (Dz. U MNiSW z dnia 9 lipca 2014 r. poz. 38).

³⁵ I Wydział Lekarski; Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej; Wydział Nauki o Zdrowiu z Oddziałem Pielęgniarstwa, Oddziałem Zdrowia Publicznego, Oddziałem Dietetyki.

³⁶ II Wydział Lekarski z Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim, Oddziałem Fizjoterapii oraz Wydział Lekarsko – Dentystyczny).

W okresie od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. Synergia-WUM Sp. z o. o. realizowała w ramach programu SPIN-TECH projekt „Współdziałanie w procesie budowania świadomości wagi i znaczenia komercjalizacji wyników prac B+R, sposobów jej finansowania oraz w procesie transferu nowoczesnych technologii w medycynie i zdrowiu, do gospodarki”. W ramach ww. projektu dokonano m. in. wyceny wartości rynkowej wyników dwóch badań i oceny zdolności do komercjalizacji. W wyniku prac badawczo-rozwojowych, zakończonych powstaniem prototypu innowacyjnej technologii medycznej – systemu ALEX³⁷, powstała wartość niematerialna, która zostanie wniesiona w formie aportu do spółki typu *spin-out*. W odniesieniu do drugiego rozwiązania dotyczącego analiz laboratoryjnych chorób pasożytniczych i odzwierzęcych u ludzi i zwierząt, Synergia WUM Sp. z o. o. wykonała prace przygotowawcze umożliwiające rozpoczęcie działalności gospodarczej w postaci spółki typu *spin-out*.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 380-400; 494)

P.o. Kanclerza WUM wyjaśniła, że prowadzony był monitoring badań naukowych pod kątem ich potencjału komercyjnego m. in. z wykorzystaniem aplikacji - Kreator Akademickiego Centrum Innowacji. Narzędzie to pozwala m.in. na tworzenie biznesplanów oraz stanowi bazę wiedzy do pracy nad projektami (gromadzone są wyniki prac badawczych i rozwojowych WUM). W chwili obecnej rozwijane są prace w kierunku tworzenia zasobu: Baza Wiedzy, w związku z aspektami komercyjnego wykorzystania wyników prac B+R. Do tej pory, z wykorzystaniem ww. narzędzia, zidentyfikowano m.in. wyniki sześciu badań naukowych jako posiadające potencjał komercyjny.

(dowód: akta kontroli, tom I str.484-492)

4.2. Z badań przeprowadzonych w WUM w 2013 r. i opublikowanych w formie broszury „Przedsiębiorczość akademicka. Realia i perspektywy”, wynika m.in., że poziom praktycznej wiedzy na temat przedsiębiorczości akademickiej i jej form jest niewystarczający. Zarówno studenci jak i doktoranci wyrażali potrzebę intensyfikacji działań związanych z przedsiębiorczością akademicką. Społeczność akademicka wskazała na potrzebę wsparcia instytucjonalnego w tym obszarze, poprzez stworzenie punktu kontaktowo-doradczego oraz wzbogacenie oferty szkoleń dedykowanych temu środowisku.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 373-374; 444-471)

Pracownicy naukowcy Uniwersytetu będący twórcami dóbr intelektualnych zgłoszonych do ochrony patentowej stwierdzili, m.in. że obowiązujące w Uczelni procedury są czytelne i zrozumiałe, a pracownicy odpowiedzialni za pomoc w ochronie własności intelektualnej są zaangażowani na wszystkich etapach postępowania. Ich zdaniem nie występują istotne bariery lub przeszkody w procesie zgłaszania i ochrony dóbr intelektualnych, tym niemniej wskazali na potrzebę m. in.: rozwinięcia systemu informowania i doradztwa w obszarze uzyskiwania ochrony i korzystania z zasobów patentowych, podjęcia w szerszym zakresie działań mających na celu podniesienie świadomości znaczenia ochrony własności intelektualnej. Jeden z twórców ocenił, że istotnym utrudnieniem w procesie zgłaszania dobra intelektualnego w WUM jest rozproszenie informacji związanych z zarządzaniem własnością intelektualną.

z braku wystarczającej (dowód: akta kontroli, tom I str.472-482)

P.o. Kanclerza wyjaśniła, że poza udostępnieniem portalu Kreator ACI, Uczelnia wydała również poradniki dotyczące przedsiębiorczości akademickiej. Pracownicy WUM oraz studenci i doktoranci mogą uzyskać pomoc prawną i organizacyjną w zakresie identyfikacji i klasyfikacji oraz ochrony wytworzonych lub

³⁷ Do pozaustrojowej detoksykacji krwi.

potencjalnych dóbr intelektualnych w Biurach Prawnym i Projektów oraz Działach Nauki i Współpracy z Zagranicą. Docelowo kompetencje te scalone będą w organizowanym centrum transferu technologii, jako jednostce ogólnouczelnianej w rozumieniu przepisów Prawo o szkolnictwie wyższym, która ma stać się dla twórców WUM podstawową jednostką kontaktowo – doradczą w zakresie identyfikacji, ochrony i komercjalizacji wyników ich badań.

(dowód: akta kontroli, str.492-493)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Rozproszenie kompetencji w zakresie zarządzania własnością intelektualną pomiędzy różne komórki Uczelni i jednostki pozawydziałowe oraz brak wystarczającej informacji na temat ich zakresu działania (jak ocenili twórcy), nie sprzyjało zapewnieniu właściwej ochrony własności intelektualnej WUM.

W kontrolowanym okresie nie przeprowadzono audytu w obszarze zarządzania własnością intelektualną WUM. Zadanie audytowe dotyczące zarządzania własnością intelektualną i polityki ochrony praw podmiotowych oraz własności intelektualnej zaplanowano na lata 2015 - 2016. W WUM nie były prowadzone odrębne analizy skuteczności obowiązujących procedur w zakresie zarządzania własnością intelektualną.

(dowód: akta kontroli, tom I str.165-166)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o:

- 1) zintensyfikowanie działań zmierzających do stworzenia systemu zarządzania własnością intelektualną, zapewniającego ochronę i skuteczne wykorzystanie dóbr intelektualnych powstałych w WUM;
- 2) zaktualizowanie zapisów „Regulaminu ochrony prawnej dóbr intelektualnych w WUM”, w tym m. in w zakresie zasad zgłaszania dóbr intelektualnych i podejmowania decyzji o objęciu ich ochroną;
- 3) uwzględnienie w zaplanowanym zadaniu audytowym problematyki przestrzegania przez twórców procedur przy zgłaszaniu dóbr intelektualnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

³⁸ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 26 marca 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Sławomir Nowak
Specjalista k. p.